

МЕНЕДЖМЕНТ, ІННОВАЦІЇ, БІЗНЕС: ОСНОВОПОЛОЖНІ ПРИНЦИПИ ТА ПРАКТИКА ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ

1. *«Народ, який не знає або забув своє минуле, не має майбутнього!» (Платон).* Розкриття задуманого, що відображено у назві тез, ми починаємо не випадково з афоризму давньогрецького філософа, учня Сократа, вчителя Аристотеля – Платона. З інформаційного листа видно, що конференцію під гаслом «Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи» кафедра менеджменту проводить вдруге. У цьому зв'язку у автора цих рядків (ВГГ) виникло декілька питань-роздумів. Насамперед, нагадаємо, що міжнародна науково-практична конференція №1 на новоствореному в КПІ факультеті менеджменту та маркетингу (ФММ) відбулася 27-28 травня 1993р. за ініціативою автора та завдяки підтримці в її організації з боку першого декана ФММ професора В.Д. Немцова. Базою проведення стала кафедра менеджменту, яка упродовж 1988-1991рр. носила назву кафедра управління виробництвом. Співорганізаторами тієї історичної першої конференції виступили спільно з КПІ Інститут державного управління та самоврядування при Кабінеті Міністрів України (нині - Національна академія державного управління при Президентові України) та Міжнародний інститут менеджменту «МІМ-Київ». Конференція проводилася під гаслом «Потенціал управлінських систем: питання формування та розвитку». Після обрання у 2002р. деканом ФММ вашого покірного слуги, шановний читачу, який одночасно очолював кафедру міжнародної економіки (КМЕ), ініціативна група з її підготовки (оргокомітет) сконцентрувала свою роботу з проведення подальших конференцій саме на зазначеній кафедрі. Це стало підставою «паралелити» проблеми управління і міжнародної економіки для продовження нумерації чергових конференцій. Саме наведеними обставинами пояснюється, що міжнародна науково-практична конференція «Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність» значиться під номером XVII (XXIX), тобто, всінадцяте, як конференція з проблем МНТС і як XXIX-а з огляду на продовження традицій ФММ. У цьому зв'язку, на наш погляд, доцільно відновити проведення на базі не окремої кафедри, а на базі ФММ міжнародної науково-практичної конференції, яка б об'єднувала напрями наукових інтересів усіх 6 кафедр факультету. Провідною кафедрою в організації загальнофакультетської конференції з міжнародною участю цілком закономірно могла б і повинна, на нашу думку, виступити кафедра менеджменту. Секційні засідання здійснювалися б під егідою кожної з випускових кафедр ФММ.

2. *«Керуйте людьми з гідністю, і люди будуть шанобливі. Ставтеся до людей по-доброму, і люди працюватимуть старанно. Звеличуйте добродесних і заохочуйте невчених, і люди будуть довіряти вам» (Конфуцій).* В назві поданих тез – переформатоване гасло конференції. Ніяким чином не претендуючи на істину в останній інстанції, назва конференції, можливо, має починатися саме з дефініції «менеджмент». Зазначимо, що українською мовою упродовж століть до 90-х років ХХ ст. використовувалось поняття «управління». До сьогодні ми так і не можемо збагнути, як правильно вимовити «Я менеджирюю людьми» чи «Я менеджментую людьми». Парадокс та й годі! Ще раз нагадаємо, що кафедра менеджменту напочатку носила зрозумілу назву – кафедра управління виробництвом. Але йдеться про інше. Йдеться не про людину («Хороша людина – не професія»), а, насамперед, про стратега, фахівця-управлінця (керівника), який досягає вершин успіху разом з колективом, що довірив йому роль лідера. Відомо, що чимало було спроб, і ці спроби продовжуються донині стосовно комплексу рис, який би характеризував в якості еталона найуспішнішого управлінця. Поки жоден із бестселерів такого результату не досяг. Мабуть, і не досягне. З точки зору теорії питання, автор намагався і продовжує наголошувати на виключно важливій ролі стратега в процесі досягнення сформованих в стратегії цілей (див., наприклад, розділ «Стратег і стратегія» в праці [1]). Поясненням такого стремління може слугувати той факт, що в Україні і в світі на рівні окремих підприємств, організацій, країн є достатньо прикладів успішного управління. Разом з тим, налічується і достатня кількість неуспішних людей, фірм, країн (мається на увазі, швидше за все, територій, а не держав). У цьому зв'язку згадується наступний абзац зі вступу відомої книги Р. Уотермена «Фактор оновлення» [2]. Отже: «У сучасному діловому світі, більш, ніж у будь-які попередні епохи, єдиним постійним фактором є зміни. Але чомусь не переводяться організації, які дієво керують змінами, постійно пристосовуючи до них свої апаратні служби, стратегії, системи, продукцію, що випускається, і культуру, щоб пережити потрясіння й обернути собі на користь обставини, що підривають їх конкурентоспроможність. Долаючи кризи, що терзають інші компанії їх галузі, вони кожен раз стають ще сильніше. Це майстри того, що я називаю *оновленням*» [2, с. 12].

Ми з задоволенням і шаною згадаємо лише декілька прізвищ відомих в Україні та далеко за її межами у 80-90-і роки минулого століття успішних керівників багатотисячних колективів київських підприємств: В.А. Згурський (виробниче об'єднання ім. С.П. Корольова, він же – мер Києва упродовж 1979-1991рр.), П.А.

Шило («Точелектроприлад»), С.В. Гусовський («Арсенал»), В.П. Злобін («Київтрактородеталь»), П.Я. Костина («Більшовик»), В.А. Пономарьов («Реле та автоматики»), А.Ф. Незабитовський («Електронмаш»), В.І. Рекунов («Веда») та інші. Зазначимо, що вказаних видатних керівників абсолютно не зрозуміло на якій підставі «знатоки» чомусь у наш час називають «генеральними менеджерами», хоча у трудовій книжці кожного з них, в усіх документах завжди звучало: «Генеральний директор науково-виробничого об'єднання...».

3. *«Спочатку неминуче йдуть: думка, фантазія, казка. За ними простує науковий розрахунок і вже, врешті-решт, виконання вінчає думку»* (К. Е. Цюлковський). Йдеться про новації-інновації. Ми з позицій інженера (інженер (фр. *ingénieur*, від лат. *ingenium* – здатності, винахідливість) дотримуємося наступного підходу щодо тлумачення і співвідношення цих двох понять. Новація (лат. *novatio* – оновлення, зміна) – ідея, винахід, раціоналізаторська пропозиція і т.п., тобто, результат творчості. Інновація виступає продовженням новації, її впровадженням на практиці. Якщо розширити зазначену дефініцію, вона звучатиме як впроваджена ідея, що забезпечує підвищення ефективності виробництва, впровадження нових технологій, методів управління, випуск конкурентоспроможної продукції, яка задовольняє потреби споживача, приносячи виробнику очікуваний прибуток. Якщо коротко, інновація – результат успішно комерціалізованої ідеї. Цілком закономірно, що синонімом поняття «інновація» виступає «нововведення». Варто нагадати також, що життєвий цикл товару ЖЦТ (як варіант, «петля якості») предбачає здійснення наступних основних етапів: ідея, фундаментальні та прикладні дослідження, проектування, конструювання (НДДКР), розробка технології виготовлення, підготовка технічної документації (технічне завдання), виробництво, наладка, випробування, експлуатація, технічне обслуговування (сервіс), ремонт, утилізація.

4. *«Сутність будь-якого бізнесу: персонал, продукт, прибуток. Якщо у вас проблеми з першим пунктом, про двох інших можете забути»* (Лі Якокка). Бізнес – це підприємницька діяльність, яка приносить прибуток. Прибуток дає змогу співробітникам отримувати зарплату, премії, дивіденди, впроваджувати нові технології, розширювати масштаби виробництва, логістику, ринки збуту і т.д. Бізнес, як відомо, охоплює маркетингову, виробничу, комерційну, консультаційну, банківську, страхову та цілу низку інших сфер діяльності. Оскільки ми КПІшники, увага на конференції, на наш погляд, повинна концентруватися на проблемах технологічних, виробничих, які мають при їх вирішенні бути економічно обгрунтованими, тобто, приносити прибуток усім причетним до виробничо-комерційного процесу. Що стосується економістів, їх в країні більш, ніж треба. Масштабні проблеми упродовж 30-річної незалежності держави накопичилися в промисловому комплексі. Ми не випадково згадали вище про багатотисячні науково-виробничі об'єднання (НВО). Після розпаду СРСР вони в Україні були майже усі знищені разом із завдською наукою, звільненням багатомільйонної армії науковців, конструкторів, технологів, управлінців, висококваліфікованих робочих кадрів. Нам нав'язали робити акцент на малий і середній бізнес. Вступ до СОТ пришвидшив знищення вітчизняної промисловості, відкривши настій двері зарубіжним ТНК, імпорту. Елементарним підтвердженням цьому є стабільне негативне сальдо в зовнішній торгівлі. Не зміцнює економічний потенціал країни її залежність від кредитів МВФ, який постійно висуває все нові й нові вимоги. Вони стосуються необхідності суттєвого прогресу у здійсненні реформ, розміру дефіциту державного бюджету, прийняття закону стосовно кримінальної відповідальності за незаконне збагачення, зміцнення судової системи та посилення антикорупційної діяльності, перегляду політики в енергетичній сфері і т.д., і т.п. Не існує Міністерства промислової політики. Чергові переформатування структури уряду привели спочатку у вересні 2019р. до ліквідації Мінагропрому, яке після річної «перерви» нещодавно (01.02.2021р.) знову відновило свою роботу. У складі 23 комітетів Верховної Ради України ви не побачите наявності Комітету промислової політики, який до останніх виборів був серед комітетів. Маємо той факт, що ні законодавча, ні виконавча влада держави не вважає за доцільне існування органу, який би безпосередньо займався промисловістю. Адже промислова сфера разом з АПК та сферою послуг формує ВВП. Невже підприємницька діяльність (бізнес) повинна бути причетною до АПК, оборонно-промислового комплексу й обслуговувати імпорту без промисловості? Перетворюємося з промислово розвиненої країни в аграрну, в сировинний придаток ЄС, світу?

Висновки. *«Будь-яку нараду потрібно закінчувати двома питаннями. Що потрібно зробити? І хто це зробить? Інакше час буде витрачено даремно»* (Ларрі Кінг). Конференція, як і будь-яке зібрання (форум, симпозіум, семінар і т.п.) має проводитися з чітко визначеною метою, а не лише для статистики, для обміну думок чи для самореклами. На зустрічі повинно відбутися обговорення конкретної проблеми з прийняттям у кінцевому підсумку відповідного рішення (резолюції, постанови, рекомендацій). Це рішення, як варіант, має бути надісланим у відповідні державні органи (Міносвіти, Мінекономіки, Верховну Раду, Офіс Президента України) та/або підприємницькі структури для розгляду і реалізації з огляду стратегічного підходу до планування соціально-економічного розвитку держави.

Література:

1. Герасимчук В. Г. Стратегічне управління підприємством. Графічне моделювання: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2000. 360 с.
2. Уотермен Р. Фактор оновлення : Как сохраняют конкурентоспособность лучшие компании: Пер. с англ. / Общ. ред. В. Т. Рысина. М. : Прогресс, 1988. 362 с.